
"Pierwiastki narodowe w polskiej architekturze wiejskiej", Ignacy Felicjan Tłoczek, "Architektura", R. 1950, z. 1-2/27-28 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 4/1-2 (12-13), 106

1951

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wentarz 72 miejscowości z szczegółowym wykazem literatury i archiwaliów oraz streszczenie francuskie przeglądu zabytków, indeks osób i miejscowości oraz mapkę zabytków powiatu. Przynosi w zasadzie materiał prawie zupełnie nieznan, nie publikowany lub znany tylko z prac przednaukowych. Przeważają zabytki późnego baroku (kościóły i klaszatory zespołu piotrkowskiego, Witów, Wolbórz), oraz klasycyzmu (liczne dworki), nadto ujawniło się wiele zabytków przemysłu artystycznego. Całość wzoruje się na III tomie inwentaryzacji, opracowanym przez dr J. Szablowskiego (Powiat żywiecki).

II. WYDAWNICTWA PERIODYCZNE.

ARCHITEKTURA R. 1950.

T ł o c z e k Ignacy Felicjan, Pierwiastki narodowe w polskiej architekturze wiejskiej (z. 1—2/27—28, str. 24—31, il. 29). — Zawiera tło historyczne rozwoju polskiej twórczości i przedstawia oddziaływanie czynników zewnętrznych na fazy polskiego budownictwa ludowego oraz charakterystykę pierwiastków narodowych (dachy naczółkowe i łamane, podcień), formy zdobnicze o pochodzeniu przedchrześcijańskim, upadek twórczości ludowej, działalność odrodzieńcza Witkiewicza jak również omówienie zagadnienia użytkowania i rozwoju narodowej spuścizny w służbie budującego się socjalizmu.

A d a m c z e s k a Hanna, Cechy narodowe polskiego miasteczka (z. 3—4, 29—30, str. 96—103, il. 29). — Omawia przyczyny wytwarzania się cech narodowych z uwzględnieniem czynników geograficznych, demograficznych, gospodarczych i historycznych, dalej upadek miasteczek w XIX w. i próby nawrotu do form tradycyjnych w latach 1916—1920.

BIULETYN HISTORII SZTUKI I KULTURY R. XI, 1949, nr 3/4.¹

B i a ł o s t o c k i Jan, Harfa Dawida i młot Tubalkaina. Miniatura Biblii Płockiej (nr 3/4, str. 169—178 il. 1). — Autor omawia miniaturę przedstawiającą Dawida, Tubalkaina, oraz dwóch innych muzyków strojących instrumenty, umieszczoną w Biblii roboty mozańskiej z drugiej ćwierci XII w. w bibliotece

¹ Biul. Hist. Sztk. R. X 1950, Nr 1—4 omówiony zostanie w następnym numerze Ochr. Zab., gdyż ukazał się po oddaniu niniejszego do druku.

seminaryjnej w Płocku. Autor stwierdza, że „prymitywizm tego irracjonalnego zestawu pozwala na przypuszczenie polskiej, w sensie miejsca powstania genazy kodeksu“.

D e t t l o f f Szczesny Ks., Czy Wit Stwosz wykonał ołtarz dla Schwazu? (str. 179—187, il. 1). — Autor polemizuje z St. Szymańskim (Biuletyn H. S. K. X, 1948, str. 243—256) i z jego negatywną próbą interpretacji dokumentu Stwosza z r. 1503, odnoszącego się do wykonania ołtarza w Schwazu, wykazując że Stwosz istotnie wykonał ów ołtarz, z którego zachowały się jedynie dwie figury (M. B. i św. Jan Ew.), obecnie w zbiorze A. Colliego w Innsbrucku.

D o b r z e n i e c k i Tadeusz, Działalność artystyczna Stanisława Stosza (str. 188—212, il. 7, tablic 3). — Autor dokonuje krytycznej rewizji badań nad biografią i pracami Stanisława Stosza i rzęży postoszowskiej w Polsce, stwierdzając, że: 1) nie ma żadnych podstaw źródłowych, aby uznać za dzieła Stanisława Stosza przypisywane mu dotąd na podstawie analiz formalno-stylistycznych następujące, różniące się między sobą zabytki jak tryptyk olbrachtowski na Wawelu, tryptyk z legendą św. Stanisława w kościele N. P. M. w Krakowie, tryptyk z Wieniawy, ornat Kmity na Wawelu, posąg srebrny św. Stanisława na Skałce w Krakowie, haft wiedeński i wrocławski, figura św. Ambrożego w katedrze wawelskiej, tryptyk w kościele św. Floriana w Krakowie; 2) wobec braku dokumentów stwierdzających autorstwo Stanisława Stwosza czy Hubera, niewłaściwe jest poszukiwanie ich prac wśród zachowanych zabytków wyłącznie metodą analizy stylistycznej; jedynie tryptyk rzeźbiony z kościoła św. Floriana w Krakowie (mimo pewnych supozycji pozostający nadal pracą anonimową), ma ze względu na swój charakter stylistyczny — najwięcej możliwości stania się dziełem artystycznym Stanisława Stosza, oczywiście w szczęśliwym wypadku znalezienia dokumentu, określającego je w sposób nie budzący wątpliwości jako utwór tego snycerza.

Ś w i e c h o w s k a Aleksandra, Wykopaliska na zamku średniowiecznym Wenecji pod Żninem (str. 213—232, il. 18). Omawia historię zamku, jego wygląd obecny, znaleziony materiał zabytkowy jak kafle średniowieczne, figuralne i herbowe z XV w., kubki szklane z XV w., fragment figurki terrakotowej z XIII w., pieniążek (półdenarek litewski Aleksandra?).

Ś w i e c h o w s k i Zygmunt, Małowidła ołtarzy kaliskiego, kościańskiego